

L'ESTRUCTURA SOCIOLABORAL A CATALUNYA (s.XVI-XVII): LA POBLACIÓ ACTIVA AL BAIX LLOBREGAT

*F. Xavier Gual i Remírez
Carles Millàs i Castellví*

L'objectiu d'aquesta comunicació és presentar una aproximació a l'estructura sociolaboral de la població que va viure al Baix Llobregat en els segles XVI i XVII. La font emprada –els llibres de matrimoni dels arxius parroquials– recull l'anotació de l'ocupació dels homes que es casaven a les diferents parròquies de la comarca, encara que no sempre la professió quedava clarament definida. Entre 1565 i 1700¹, es disposa de 5.852 casaments consignats en els llibres de noces, dels quals cal menystenir 1.531 partides –un 26,12%– que, o bé no recullen la dedicació professional del nuvi, o bé l'anotació correspon a un contraent masculí casat en segones núpcies. És, en aquest sentit, que l'univers de la mostra es concreta en l'anàlisi i tractament de 4.321 registres de l'ocupació laboral.

Agrupant els diferents oficis per sectors afins, a partir de la classificació que Ramon Alberch i altres² presenten en el seu treball sobre el Tarifa-

1. Dades de totes les parròquies analitzades que conserven l'arxiu matrimonial; en concret, s'han buidat els llibres de casaments dels arxius parroquials d'Abrera (1602-1700), Begues (1645-1700), Cervelló (1657-1700), Corbera (1567-1700), Martorell (sèries fracturades de 1648 fins a 1662, 1674-1676 i de 1690 a 1700), Olesa (1599-1700), Papiol (1565-1700), Sant Andreu de la Barca (1566-1700), Sant Boi (1567-1700), Sant Climent (1607-1700), Sant Feliu (1583-1700), Santa Coloma (1581-1700) i Torrelles (1566-1700).

2. Ramon ALBERCH i altres, *Gremis i oficis a Girona*, Girona, 1984, p. 173-202.

ri de Girona,³ s'ha elaborat la Taula I que recull globalment la població activa al Baix Llobregat. L'observació de la taula constata el paper preponderant del sector primari envers la resta d'activitats manufactures i de serveis. L'agricultura, amb el 58,29% del total de partides de matrimoni –79,1% descomptant vidus i buits– alimenta la gairebé totalitat del sector primari, tan sols es documenten 10 pastors i no es té constància de cap pescador ni llenyataire que es casés a la comarca.

Taula I: Població activa al Baix Llobregat (1566-1700)

SECTORS	TOTAL	% del total	% dels consignats
SECTOR PRIMARI	3.421	58,46	79,1
Agricultura	3.411	58,29	78,9
Ramaderia	10	0,17	0,2
SECTOR SECUNDARI	619	10,57	14,3
1Tèxtil	319	5,45	7,4
Construcció	140	2,39	3,2
Metall	89	1,52	2,1
Pell i cuir	69	1,18	1,6
Paper	2	0,03	0,0
SECTOR TERCIARI	163	2,8	3,8
1) COMERC I TRANSPORT	77	1,32	1,8
Alimentació	42	0,72	1,0
Medicina i salut	36	0,62	0,8
Professions liberals	8	0,14	0,2
Altres (militars, bracers...)	118	2,01	2,8
SUBTOTAL	4.321	73,84	100
NO CONSTA O VIDUS	1.531	26,16	
TOTAL	5.852	100	

Font: Llibres de matrimonis del Baix Llobregat. Elaboració pròpia.

3. La "Tarifa, y postura de preus, de les coses infraescrites", de 1655. També es basen en aquest tarifarí gironí Albert García i l'estudi socioprofessional de Calaf, per part de Marina Garí entre d'altres. Albert GARCÍA ESPUCHE, *Un siglo decisivo. Barcelona y Cataluña, 1550-1640*, Madrid, 1998,

Sembla, però, tal i com afirma Assumpta Muset,⁴ que aquesta agricultura no produiria uns rendiments tan importants a les parròquies del Baix Llobregat nord com aquells que s'obtindrien a la pròpia zona dèltica de la comarca o a d'altres indrets del país, respecte a l'important procés de creixement de l'agre català al llarg del segle XVIII. Malgrat una certa especialització en el sector de l'oli⁵ –de molt bona qualitat, ja que s'utilitzava en els hospitals–, i d'algunes plantacions de cànem, localitzades als marges del Llobregat, l'ocupació pagesa a la zona nord de la comarca no es manifesta com una activitat amb grans possibilitats de creixement –relleu accidentat i pedregós, conreus típics de secà i de caràcter extensiu o escassetat de regadiu–. En aquest sentit, Assumpta Muset troba que la manufactura, en especial la indústria llanera, apareix com l'activitat alternativa a l'agricultura, tant en l'aspecte laboral –omplint la subocupació del camp–, com en l'econòmic –satisfent deficiències salarials del camperol–.⁶

Amb independència de la major o menor rendibilitat de la terra a l'època moderna, el que esdevé inqüestionable és la predominant dedicació professional dels habitants de la comarca cap a les tasques agrícoles, en especial a l'últim vicenni del segle XVII, tal i com es demostra a Olesa de Montserrat,⁷ quan vuit de cada deu nuvis que contrauen matrimoni en aquesta parròquia són de professió pagesa.

El sector menestral obté en conjunt el 10,57% del total de les activitats laborals consignades en els llibres de noces –prop del 15%, descomptant vidus i subanotacions–. Dins aquest sector manufacturer, destaca per sobre dels altres el ram del tèxtil, que representa el 5,45% del total d'activitats laborals –17,4% sense comptar les actes menystingudes–. Si es pren com a referència el conjunt d'ocupacions d'aquest sector secundari, el tèxtil

p. 117 i ss. Marina GARÍ, “Estudi de les professions a Calaf durant els segles XVII i XVIII”, *Miscellanea Aqualatensia*, 6 (1990), p. 192-197.

4. Assumpta MUSET, “La indústria de la llana a Esparreguera i Olesa al segle XVIII” a Àngel CALVO i altres, *El pas de la societat agrària a industrial al Baix Llobregat. Agricultura intensiva i industrialització*, Barcelona, 1985, p. 187-188.

5. Gusman VENDRANES i Chantale RULLIER, *Oli d'Olesa, la passió d'un poble*, Barcelona, 1986, p. 7-8 i 21-65.

Pierre VILAR, *Catalunya dins l'Espanya Moderna. Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals*, Barcelona, 1987, 3 vol., p. 362-363 i 416.

6. A. MUSET, “La indústria” a À CALVO, *El pas*, p. 188.

7. F. Xavier GUAL i Carles MILLÀS, *Demografia i societat a Olesa de Montserrat*, Montcada i Reixach, 2002, p. 213

acull un 51,6% del total de la menestralia i pel que fa al conjunt d'activitats no pageses, les dades del sector draper se situen en el 40% del total consignat. Xavier Torres⁸ afirma que a totes les viles i ciutats catalanes, tant aquelles que tenien molts focs (entre 1.000 i 5.000), com aquelles que en tenien de 200 a 500, es dedicaven a la manufactura tèxtil entre una tercera part de la població total i més de la meitat de la població activa censada del total de treballadors del sector secundari –tal i com succeeix al Baix Llobregat–. Aquest sector tèxtil era a la Catalunya del segle XVI l'activitat industrial per excel·lència.

Altres sectors prou significatius, dins la menestralia, són la construcció, el metall i la pell i el cuir, que representen respectivament el 22,6%, el 14,4% i l'11,2% del total d'activitats manufactureres. Dins la construcció, destaquen els fusters i els mestres de cases, amb poc més d'un 40% del total dels registres d'aquest sector, mentre que del metall, sobresurten els ferrers, amb un 72% i de la pell i el cuir, l'ofici més repetit és el de sabater, amb el 68,5% del total del ram.

El sector terciari, per la seva banda, se situa a l'entorn del 3% del total de registres matrimonials –prop d'un 4% si no es compten vidus ni buits–. En aquest bloc destaca el ram del comerç i el transport, amb un 50% de presència en els sectors i amb una important presència de traginers, que aporten el 80% de la dedicació professional d'aquest àmbit. L'alimentació i la medicina i la salut representen el 25,7% i el 22,1% dels serveis.

A l'epígraf *altres* es recullen activitats professionals que esdevenen inclassificables, com és el cas dels militars o d'un nodrit grup de treballadors i jornalers dels quals s'ha pres el determini de no afegir-los al sector primari, ja que potser alguns d'ells ocuparien feines de criat, ajudant o mà d'obra sense adscripció específica a la pagesia.

Si es prenen com a referència els estudis que s'han portat a terme a d'altres indrets de Catalunya,⁹ es pot comprovar que l'activitat del sector primari al Baix Llobregat es troba molt per sobre de ciutats grans com Barcelona,¹⁰ que el 1516 presenta un 15% de població dedicada al sector pri-

8. X. TORRES, "Manufactura urbana i indústria rural" a *Història. Política, Societat i cultura dels Països Catalans*, Barcelona, vol. IV, 1997, p. 107.

9. En la major part dels casos els resultats es refereixen a fogatges, talls, cadastres o d'altres tipus fiscal. Quan s'extreguin dades a partir de capítols matrimonials o llibres de matrimoni, s'especificarà convenientment.

10. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, p. 118.

mari, mentre que el 1717 la xifra baixa al 12%. Això no obstant, a la Ciutat Comtal, hi tenien un gran pes específic les activitats de pesca i marina, per la qual cosa, la dedicació a l'agricultura i a la ramaderia era, àdhuc, inferior, 6,73% el 1516 i 6,09% el 1717.¹¹ A Girona,¹² amb dades de talls de diferents anys: 1474, 1534, 1558, 1594, 1651 i 1695, els percentatges de les activitats agràries i ramaderes respecte al total de la població activa oscil·len entre l'1,2% de finals del segle XVI al 2,6% de finals del segle XVII; valors molt escassos, per als oficis més representatius del sector. A Igualada,¹³ el 1553, els pagesos i bracers assoleixen el 21,23% del total de professions, mentre que a Vic,¹⁴ per al mateix any, el sector primari representa només un 3%. A Calaf,¹⁵ entre el 1650 i l'any 1714, amb dades extremes dels registres de matrimonis, el sector primari obté un 34,33% del total de professions enregistrades i a Sant Celoni,¹⁶ entre 1600 i 1649, també amb dades recollides dels llibres de casaments, el ram de l'agricultura i la ramaderia esdevé el 28,71% del total de registres –destacant un important nombre de buits en les anotacions de l'ofici, un 24,58%–. Per contra, l'activitat pagesa és superior al Baix Llobregat en d'altres indrets del Principat que presenten un component més rural –tots ells a partir dels registres matrimonials–, com al Papiol,¹⁷ que al llarg del segle XVII, assoleix el 73,11% del total d'oficis. Sant Feliu de Llobregat,¹⁸ al decenni 1701-10, obté uns valors propers al 71% del total, mentre que a Cànoves¹⁹ el sector primari fluctua entre el 69%, en el període 1600-49, i el 87,1%, entre 1700

11. X. TORRES, "Activitats econòmiques" a Jaume SOBREQÜÈS (dir.), *Història de Barcelona*, Barcelona, vol. IV, 1992, p. 230.

12. R. ALBERCH i altres, *Gremis*, p. 79. Joan BUSQUETS i Antoni SIMON, *Girona al segle XVII*, Girona, 1993, p. 113. Josep CLARÀ, *Introducció a la història de Girona*, Salt, 1993, p. 66.

13. Josep M. TORRAS, "Demografia i societat a Igualada durant els segles XVI i XVII", *Miscellanea Aqualatensia*, 4 (1987), p. 91-92.

14. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, p. 118.

15. M. GARÍ, "Estudi", *Miscellanea Aqualatensia*, p. 192-197.

16. Jaume DANTÍ, *Terra i població al Vallès Oriental, època moderna. El creixement demogràfic i econòmic als segles XVI i XVII*, Santa Eulàlia de Ronçana, 1988, p. 146-147.

17. Carles MILLÀS, *Estudi demogràfic de la parròquia de Santa Eulàlia del Papiol (1565-1799)*, El Papiol, 1993, p.70-72.

18. Jordi CAÑAMERAS, "Aproximació a l'estructura socioprofessional de Sant Feliu de Llobregat en el segle XVIII" a Àngel CALVO i altres, *El pas de la societat agrària a industrial al Baix Llobregat. Agricultura intensiva i industrialització*, Barcelona, 1985, p. 291.

19. J. DANTÍ, *Terra i població*, p. 147.

i 1714; Santa Agnès,²⁰ entre 1600 i 1649, disposa del 72% de pagesos i, entre altres poblacions, Vallgorguina²¹ es mou entre el 75% del període 1600-1649 i el 76,4%, entre 1650 i 1689. A l'Hospitalet de Llobregat²², l'estructura de la població, segons els capítols matrimonials, entre 1553 i 1717, es caracteritza per l'alt percentatge de pagesos, tot i que s'hi dedueix una reducció significativa dels pagesos propietaris i un augment del nombre de masovers.

La manufactura, en especial el sector tèxtil, té una presència molt significativa a ciutats i viles com Barcelona, que el 1516 presenta un 44% de menestrals, dels quals gairebé la meitat són del ram draper, mentre que el 1717, els valors baixen al 40% pel que fa a la menestralia i al 8,3% per al sector tèxtil.²³ A Girona,²⁴ el sector secundari sembla presentar una evolució marcada per dos grans trams: un primer moment, entre els talls de 1474 i 1594, on es percep una tendència a l'augment del nombre d'efectius, entre el 43,7 i el 51,1% del total d'oficis; i un segon període de 1594 a 1716, moment de suau davallada que oscil·la entre el 51 i el 40%. El sector tèxtil a Girona constata aquesta evolució i se situa, a mitjan segle XVI prop del 30% del total de professions, per caure fins al 12-13%, cap a finals del segle XVII i principis del XVIII. A la ciutat de Tarragona,²⁵ segons dades parroquials del segle XVII, s'observa que la manufactura urbana ocupa el 35,8% dels oficis de la ciutat. A Igualada²⁶ i a Vic,²⁷ l'any 1553, la menestralia arriba al 54,5% i al 68%, respectivament, mentre que el tèxtil supera el 35% a la capital de l'Anoia i el 44% a la capital d'Osona. Per al període 1650-1714, a Calaf,²⁸ el sector secundari voreja el 40% dels oficis anotats i el ram tèxtil obté el 9,4%. En consonància amb aquests

20. J. DANTÍ, *Terra i població*, p. 148.

21. J. DANTÍ, *Terra i població*, p. 148.

22. Jaume CODINA, *Els pagesos de Provençana (984-1807). Societat i economia a l'Hospitalet preindustrial*, Barcelona, 1987, vol. II, p. 55-64 i 97-113.

23. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, p. 118. Ricardo GARCÍA CÁRCEL, *Historia de Catalunya*, Barcelona, 1985, p. 285-288.

24. R. ALBERCH, *Gremis*, p. 79. J. BUSQUETS i A. SIMON, *Girona*, p. 113. J. CLARÀ, *Introducció*, p. 66. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, p. 118.

25. R. GARCÍA CÁRCEL, *Historia*, p. 286.

26. J. M. TORRAS, "Demografia", *Miscellanea Aqualatensia*, 4, p. 92.

27. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, vol. IV, p. 118.

28. M. GARÍ, "Estudi", *Miscellanea Aqualatensia*, 6, p. 192-197.

resultats, segons el cadastre de 1716,²⁹ el col·lectiu menestralenc de Calaf, integrat per 82 persones, representa el 41,2% del potencial laboral local. A Sabadell,³⁰ segons els Llibres d'Acords del Comú i de la Cúria, s'han calculat uns percentatges del col·lectiu tèxtil que oscil·len al voltant del 55% per al segle XVI, del 47% per al XVII i del 40% en el segle XVIII. A Mataró,³¹ el conjunt d'activitats del sector secundari representen el 36,2% dels oficis, entre 1600 i 1650, amb dades dels registres de matrimonis. A Sant Celoni,³² entre 1600 i 1649, la manufactura frega el 38% i el sector draper el 20,19%. Per al Papiol,³³ el sector secundari té una presència molt reduïda, el 4,4%, mentre que a Sant Feliu de Llobregat,³⁴ entre 1701 i 1710, s'assoleix el 10,22% del total de registres, dada molt similar a l'obtinguda per al conjunt de la comarca.

Per últim, el sector serveis presenta uns valors molt superiors en aquelles viles i ciutats de quantia demogràfica important, com Barcelona,³⁵ que assoleix uns nivells del 26% el 1516 i del 35% l'any 1717; Girona,³⁶ que passa del 20 al 30%, entre 1558 i 1651, encara que el 1716 es manté al 29%; Vic,³⁷ amb el 26% l'any 1553; o Igualada,³⁸ al mateix 1553, amb un 14%. Altres nuclis obtenen valors inferiors, com Sant Feliu de Llobregat³⁹ que, entre 1701 i 1710, el sector terciari assoleix el 10,26% del total de professions, Calaf⁴⁰ que, en el període 1650-1714, té el 10% o Sant Celoni⁴¹ que, a la primera meitat del segle XVII, aconseguix el 7,3% del total de la població activa.

29. Assumpta MUSET, *Catalunya i el mercat espanyol al segle XVIII: els traguers i els negociants de Calaf i Copons*, Igualada, 1997, p. 108.

30. *Memòries d'una vila. Sabadell, segles XVI-XVIII*, Sabadell, 1998, p. 104.

31. R. GARCÍA CÀRCEL, *Historia*, p. 286.

32. J. DANTÍ, *Terra*, p. 141-148.

33. C. MILLÀS, *Estudi*, p. 71.

34. J. CAÑAMERAS, "Aproximació" a À CALVO i altres, *El pas*, p. 291.

35. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, vol. IV, p. 118.

36. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, vol. IV, p. 118.

37. X. TORRES, "Manufactura" a *Història*, vol. IV, p. 118.

38. J. M. TORRAS, "Demografia", *Miscellanea Aqualatensia*, 4, p. 92.

39. J. CAÑAMERAS, "Aproximació" a À CALVO i altres, *El pas*, p. 291.

40. M. GARÍ, "Estudi", *Miscellanea Aqualatensia*, 6, p. 192-197.

41. J. DANTÍ, *Terra*, p. 146-147.

L'ENDOGÀMIA LABORAL

En el context de l'Antic Règim, és un criteri recurrent i universalment admès la transmissió de la professió dels pares als fills:

“És ben cert que els gremis formaven grups bastant tancats i hereditaris, en els quals les mestries es transmetien sense dificultat de pares a fills, i en els quals els fills dels mestres fruïen tota classe de privilegis, sobretot fiscals”.⁴²

Per a observar l'existència i quantificació d'aquest comportament endogàmic al Baix Llobregat, s'han analitzat, com a model, només les activitats professionals dels pares dels contraents que es varen casar a la parròquia d'Olesa de Montserrat, entre 1599 i 1714. En aquest sentit, s'han valorat únicament aquelles noces en què el nuvi no era pagès, descartant, així mateix, els vidus, els oficis no especificats clarament –com treballadors– i els militars. Pel que fa al registre de matrimonis, de les 326 partides de casament que recullen un ofici no menystingut del nuvi, 169 anoten la professió del pare del contraent masculí –51,8%–, mentre que 196 actes tenen registrat el treball del pare de la núvia –60,1%–. Es disposa, per aquest apartat, una tria de 100 contractes de matrimoni,⁴³ altrament dits capítols matrimonials, que signaven molts dels contraents que es casaven a l'època moderna. Respecte aquesta font, dels 47 contractes no descartats, l'activitat del pare del nuvi és present en un 57,2% –27 ocasions– i la professió del sogre en un 55,3% –26 cops–.

Els resultats obtinguts (Taula VII: Nivells d'endogàmia socioprofessional a Olesa de Montserrat –segons els llibres de matrimoni– i Taula VIII: Nivell d'endogàmia socioprofessional a Olesa de Montserrat –segons els capítols matrimonials–) mostren amb prou claredat que el nuvi pertany, majoritàriament, al mateix sector productiu del seu pare, amb uns percentatges molt superiors a d'altres sectors d'oficis no afins. A partir de les dades extretes del registre de matrimonis, i descomptant les partides que no recullen l'ofici del progenitor, pare i fill coincideixen en el mateix

42. Pere MOLAS, *Economia i societat al segle XVIII*, Barcelona, 1975, p.94.

43. Arxiu Històric Municipal d'Olesa de Montserrat (AHMOM). D'un total de 905 capítols, s'ha realitzat una tria de 100, poc més del 11%, seguint una proporció rigorosa respecte a l'època en què se signaren: 9 del segle XVI –d'un total de 81–, 70 del segle XVII –d'un conjunt de 631–, 15 del període 1700-1714 –d'un global de 129– i 6 sense data, que corresponen a 64 documents sense datació. Dits capítols es troben dipositats a les Caixes 32, 33, 108, 109, 110, 111 i 112.

sector en un 63,9% dels casos, mentre que els pares que es dediquen professionalment a les tasques del camp no arriben al 24%. Per sectors, en el tèxtil la coincidència dins el mateix ram es dona en un 72,5% dels individus enregistrats; en el metall, en un 62,5%; en la pell i el cuir, en un 57,1%; en el comerç i transport, en un 55,5%; mentre que en la construcció i l'alimentació, la coincidència pare-fill arriba gairebé al 50% dels registres. Si s'observa la dedicació professional per oficis determinats, s'obté la mateixa conclusió, el fill es dedica majoritàriament a l'ofici del pare –en els paraires, un 78% dels casos enregistrats, en els teixidors de lli, un 83,3%, en els teixidors de llana, un 71,4% i en els traginers, un 60%; per citar només els oficis més nombrosos i significatius–. Quant als capítols matrimonials, es constata aquesta coincidència sociolaboral pare-fill, encara que els resultats cal prendre'ls amb certa precaució degut a les mancances en l'anotació de l'ofici dels progenitors. Pel que fa als pares de la núvia, les xifres no són tan concloents. A tots els sectors, hi ha un predomini majoritari de l'activitat pagesa –49% en dades globals–; malgrat això, hi ha un percentatge molt elevat de pares que treballen en el mateix ofici o sector que el seu gendre –30,6%–. En el tèxtil, el 50% dels pares de la núvia són pagesos, però la coincidència d'oficis entre sogre i gendre es dona en un 41% dels casos enregistrats. Al comerç i al transport, el sogre és pagès en un 36,6% i es coincideix en un 30%. En altres sectors l'activitat pagesa del pare de la núvia és força superior. Per oficis concrets, els resultats són similars, el sector primari és majoritari, resultant molt important la coincidència laboral entre pare i sogre en els oficis més nombrosos i significatius (en els paraires, 49% de sogre pagès, per un 45% de sogre paraire; en els teixidors de llana, 41% de sogre pagès i 47% de sogre teixidor de llana; en els teixidors de lli, 58,3% de sogre pagès i 36% de sogre teixidor de lli; i en els traginers, 36,6% de sogre pagès per un 30% de sogre traginer).

Taula VII: Nivells d'endogàmia socioprofessional a Olesa de Montserrat —segons els llibres de matrimoni—

SECTORS PRODUCTIUS	Total Noces	ACTIVITAT LABORAL DEL PARE DEL NUVI													
		Mateix sector				Pagès				Altre sector no afí				No consta	
		TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total
Textil	172	66	38,4	72,5	19,8	18	10,5	19,8	7	4,07	7,69	81	47,1		
Construcció	40	12	30	50	25	6	15	25	6	15	25	16	40		
Comerç i transport	55	15	27,27	55,5	29,6	8	14,5	29,6	4	7,27	14,81	28	51		
Pell i cuir	19	4	21,1	57,1	14,8	1	5,2	14,8	2	10,53	28,57	12	63,16		
Metal·l	8	5	55,5	62,5	25	2	22,2	25	1	11,11	12,50	0	0		
Alimentació	8	2	25	50	25	2	25	50	0	0	0	4	50		
Medicina i salut	20	5	25	71,4	14,3	1	5	14,3	1	5	14,29	13	65		
Prof. Liberals	2	0	0	0	100	1	50	100	0	0	0	1	50		
Altres	2	0	0	0	100	1	50	100	0	0	0	1	50		
Total	326	108	33,13	63,91	23,67	40	12,27	23,67	21	6,44	12,43	157	48,16		

SECTORS PRODUCTIUS	Total noces	ACTIVITAT LABORAL DEL PARE DE LA NÚVIA													
		Mateix sector				Pagès				Altre sector no afí				No consta	
		TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	% Consta	TOTAL	% Total
Textil	172	40	23,25	41,23	50,5	49	28,5	50,5	8	4,65	8,25	75	43,6		
Construcció	40	4	10	16	60	15	37,5	60	5	12,5	20	15	37,5		
Comerç i transport	55	10	18,18	30	36,36	12	21,8	36,36	11	20	33,33	22	40		
Pell i cuir	19	2	10,5	13,3	33,3	5	26,3	33,3	8	42,11	53,33	4	21,05		
Metal·l	8	0	0	0	42,8	3	37,5	42,8	4	50	57,14	1	12,5		
Alimentació	8	0	0	0	80	4	50	80	1	12,50	20	3	37,5		
Medicina i salut	20	4	20	20,75	53,85	7	35	53,85	2	10	15,38	7	35		
Prof. Liberals	2	0	0	0	0	0	0	0	1	50	100	1	50		
Altres	2	0	0	0	100	1	50	100	0	0	0	1	50		
Total	326	60	18,40	30,61	49,00	96	29,45	49,00	40	12,27	20,4	130	39,88		

Font: APOM, Llibres de matrimoni. Elaboració pròpia.

Taula VIII: Nivell d'endogàmia socioprofessional a Olesa de Montserrat — segons els capítols matrimonials —

SECTORS PRODUCTIUS	Total Noces	ACTIVITAT LABORAL DEL PARE DEL NUVI													
		Mateix sector				Pagès				Altre sector no afi				No consta	
		TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	TOTAL	% Total	
Tèxtil	20	13	65	76,5	4	25	23,5	0	0	0	0	3	15		
Construcció	6	1	16,6	25	3	50	75	0	0	0	0	2	33,3		
Comerç i transport	4	1	25	33,3	2	50	66,6	0	0	0	0	1	25		
Pell i cuirro	4	1	25	33,3	2	50	66,6	0	0	0	0	1	25		
Metall	1	0	0	0	0	0	0	1	100	100	0	0	0		
Medicina i salut	1	0	0	0	0	0	0	1	100	100	0	0	0		
Prof. Liberals	1	1	100	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Sector primari	43	27	62,7	84,35	*	*	*	5	11,6	15,6	11	25,6			
Altres	4	1	25	50	1	25	50	0	0	0	2	50			
Total	84	45	53,6	70,3	12	14,3	18,75	7	8,3	10,9	20	23,8			

SECTORS PRODUCTIUS	Total noces	ACTIVITAT LABORAL DEL PARE DE LA NÚVIA													
		Mateix sector				Pagès				Altre sector no afi				No consta	
		TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	% Consta	TOTAL	% Total	TOTAL	% Total	
Tèxtil	20	4	20	30,8	6	30	46,1	3	15	23,1	7	35			
Construcció	6	2	33,3	50	2	33,3	50	0	0	0	2	50			
Comerç i transport	4	1	25	33,3	1	25	33,3	1	25	33,3	1	25			
Pell i cuirro	3	0	0	0	0	0	0	2	66,6	100	1	33,3			
Metall	1	0	0	0	1	100	100	0	0	0	0	0			
Medicina i salut	1	0	0	0	1	100	100	0	0	0	0	0			
Prof. Liberals	1	0	0	0	0	0	0	1	100	100	0	0			
Sector primari	43	20	46,5	66,6	*	*	*	10	23,3	33,3	13	30,2			
Altres	5	0	0	0	2	40	66,6	1	20	33,3	2	40			
Total	84	27	32,1	46,5	13	15,5	22,4	18	21,4	31	26	30,9			

Font: AHMOM, Capítols matrimonials. Elaboració pròpia.

L'anàlisi de les dades dels capítols matrimonials no difereix excessivament dels resultats anteriors, majoria del pare de la núvia pagès –42,3% del total analitzat– i valors molt apreciats per a aquells nuvis que treballen en el mateix gremi que el seu sogre –23%–. Curiosament, hi ha un alt nivell de sogres que treballen en un ofici no afí al sector laboral del seu gendre –34,6% en els capítols i 20,4% en els registres matrimonials–, cosa que no succeeix amb el pare del contraent masculí, que en els capítols representa el 7% i en el registre de casaments un 12%.

Els resultats que presenta aquest estudi, per acabar, constaten la transmissió endogàmica de l'ocupació dels pares envers els seus fills; si més no en aquelles activitats laborals que representen una consolidació econòmica i un manteniment en el rang social i tradicional de la vila. Hi havia, doncs, a Olesa de Montserrat un desig d'emparar la seguretat econòmica de les classes menestrals, cosa que suposava la permanència del cabaler dins el mateix ofici del pare. No solament els fills procuraven continuar la professió del seu progenitor, sinó que la família de la núvia intentava emparentar amb mestres dels seu propi gremi o sector, o bé amb llinatges d'un estatus socioeconòmic superior. En el cas de les famílies pageses també existia el desig d'establir i concertar casaments amb fills de la menestralia amb l'objectiu inequívoc de millorar el nivell de vida de les seves filles. En altre sentit, fins i tot, hi ha documentats nou casos de dones vídues, casades en segones núpcies amb membres del mateix gremi o sector del seu anterior marit. Un exemple significatiu d'aquest fet l'il·lustra la següent partida de casament:⁴⁴

“Als 12 del mes de juliol any 1630 fonch sposat per paraulas de present, segons marca lo Sagrat Concili de Trent, Salvador Vidal tragner de la vila de Olesa de Montserrat, bisbat de Barcelona, ab na Paula Carreras viuda relictada de Jaume Carreras tragner. Foren testimonis dels sobrescrits Salvador Vidal y Paula Carreras viuda, Pau Sabrià, tragner, Miquel Sol, teixidor de lli, y Jaume Alsina, sastra, tots de la present vila d'Olesa, bisbat de Barcelona”.

44. APOM, Llibre de matrimonis, (1599-1683).

La transmissió endogàmica de l'activitat laboral ha estat un tema estudiat i referenciat a d'altres indrets del país, com a Barcelona, on José L. Betran,⁴⁵ amb dades posteriors a la pesta de 1589 de la sèrie d'esposalles de l'ACB, observa que les noces amb persones procedents de l'àrea rural és significativa entre paraires, teixidors i altres oficis relacionats amb el tèxtil. Concretament, analitzant els enllaços entre vídues i un nou cònjuge constata, en primer lloc, que en un 35,69% dels casos, la vídua es casa amb un consort del mateix grup socioprofessional que el difunt marit i, fins i tot, el 67,12% d'aquestes ho feren amb persones del mateix ofici que el del cònjuge anterior; i que, en segon lloc, els matrimonis més endogàmics corresponen al sector de la pagesia (36,84% del total de les noces) i dels oficis tèxtils (un 25,50%), perquè, segons aquest historiador:⁴⁶

“la reconstrucció de los núcleos familiares atendía, pues a una estrategia que trataba de salvaguardar los intereses económicos familiares”.

També per a Barcelona, James Amelang,⁴⁷ a partir, però, de l'anàlisi dels capítols matrimonials del segle XVII, constata el traspàs familiar de l'ofici de pares a fills en les classes més acabalades de la ciutat: dels 231 menestrals que fan contracte matrimonial a Barcelona, 196 tenen pares a la menestralia –un 84,8%– i solament 11 progenitors són pagesos –el 4,75%–; dels 38 artistes registrats, un 71% tenen també pares artistes; dels 10 professionals casats amb contracte matrimonial, el 90% són fills d'aquests; mentre que els pares dels mercaders i dels ciutadans honrats transmeten la seva activitat professional als seus fills en un 75% i un 65%, respectivament.

Jordi Cañameras,⁴⁸ analitzant la funció de la dona en la immigració de Sant Feliu de Llobregat en el període 1716-1733, constata que les dones casades amb camperols santfeliuencs i de pare també pagès representen el 61,19% del seu grup, mentre que aquest cas, quan la dona s'ha casat amb un foraster, es redueix al 27,28%; les dones casades amb santfeliuencs i pare pagès i marit menestral, representen, respectivament, un

45. José Luis BETRAN MOYA, *La peste en la Barcelona de los Austria*, Lleida, 1997, p. 107-108.

46. J. L. BETRAN MOYA, *La peste*, p. 108.

47. James AMELANG, *La formación de una clase dirigente. Barcelona 1490-1714*, Barcelona, 1986, p. 68-71.

48. J. CAÑAMERAS, “Aproximació” a À CALVO, i altres, *El pas*, 1995, p. 238, quadre 12.

13,43% i un 24,13%; les dones casades amb santfeliuencs i pare i marit menestrals són, respectivament, l'1,49% i el 10,34%; els casos de pare menestral i marit pagès, és del 5,97% i quan la dona s'ha casat amb foraster, el 13,79%.

A Reus, Antonio Moreno,⁴⁹ sobre una tria de 3.800 actes de matrimoni –d'un total de 15.000– observa que els oficis artesans que deriven de la ramaderia (paraires, sabaters, pellers...), entre 1601 i 1620, es transmeten de pares a fills gairebé en un 100% dels registres; mentre que des de 1620 a 1680 –coincidint amb una important davallada d'aquestes ocupacions– l'endogàmia socioprofessional té tendència a reduir-se fins a nivells inferiors al 50% dels casos, i en els darrers anys del segle XVII i principis del XVIII el traspàs familiar de l'ofici s'estabilitza al voltant del 50% dels nuvis. Respecte als artesans que treballen productes derivats de l'agricultura (teixidors de lli i de seda, espartenyers, boters...), aquest sector marca uns nivells reduïts de transvasament de professió pare-fill entre 1601 i 1670; però a mesura que el sector adquireix importància demogràfica, la situació es transforma totalment, i entre el 80 i 90 per cent dels fills que tenen pare artesà d'aquest grup, mantenen la mateixa activitat laboral que el seu progenitor; per tant, el vincle familiar a Reus esdevé també decisiu.

A Calaf i a Copons, Assumpta Muset,⁵⁰ contrastant diverses fonts, intenta esbrinar l'origen socioprofessional dels negociants i traginers d'ambdues viles. En el cas de Copons, dels 219 negociants i traginers documentats, entre 1700 i 1819, prop del 40% segueix l'activitat laboral dels seus ascendents, mentre que un 38% té un origen en la petita pagesia i un 10% en la menestralia. Pel que fa a Calaf, entre 1700 i 1799, dels 51 individus censats, un 45% té un origen pagès-traginer, un 13,7% prové del mateix sector dels negociants i un 7,85% té l'ascendència manufacturera. A destacar, les fortes arrels camperoles que es constaten en bona part dels traginers i negociants coponencs i calafins. En altra sentit, Assumpta Muset analitza l'origen socioprofessional dels pares de les núvies que es casaren amb els negociants de Copons. En concret, es tracta de 201 matri-

49. Antonio MORENO, "Transformación socio-profesional, trayectoria demográfica y familia. Un estudio del artesanado reusense a partir de las actas de matrimonio: 1601-1810", *Pedralbes*, 1 (1981), p. 77-102.

50. A. MUSET, *Catalunya...*, p. 120-127 i 250-254.

monis celebrats entre 1700 i 1819, dels quals un 43,7% comportaren l'aparellament amb la filla d'algun dels membres del grup de negociants locals. La resta va preferir emparentar-se amb d'altres famílies de pagesos –38,42%– i artesans –15,92%–, tant locals com foranes.